

проведенного аналізу виділені недатки та переваги проекту Трудового кодексу.

Ключевые слова: перевод работника на другую работу, трудовой договор, существенные условия, трудовая функция, принудительный труд.

SUMMARY

This article contains a comparative analysis of the concept of translation in the context of the Labour Code and the draft Labour Code. Based on the analysis identified advantages and disadvantages of the Code.

Keywords: transfer the employee to another job, an employment contract, the essential terms, labor function, forced labor.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 року // Відомості Верховної Ради УРСР. - 1971. - додаток до № 50. - Ст. 375.
2. Проект Трудового кодексу України //search. ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JFOUSOOI.html.
3. Частина 1 пункту 31 постанови Пленуму Верховного Суду України № 9 "Про практику розгляду судами трудових спорів" із змінами, внесеними постановою № 15 "Про внесення змін і доповнень у деякі постанови Пленуму Верховного Суду України в цивільних справах" від 25 травня 1998 р. [Електронний ресурс] - Режим доступу: <http://kadrovik.net.ua/taxonomy/58>.
4. Указ Президії Верховної Ради УРСР № 5938-11 «Про внесення до Кодексу законів про працю Української РСР змін і доповнень, пов'язаних з перебудовою управління економікою» // Відомості Верховної Ради (ВВР). - 1988. - № 23. - Ст. 556.
5. Костюченко О. Є. Питання трудової функції працівника в проекті Трудового кодексу / О. Є. Костюченко // Форум права. - 2009. - № 3. - С. 355-359. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2009-3/09koeptk.pdf>.
6. Конституція України від 28 червня 1996 р., прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України // Відомості Верховної Ради України. - 1996. - № 30. - Ст. 43.
7. Конвенція про примусову чи обов'язкову працю № 29 від 28.06.1930. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/ed_2002_11_21/an/6/TO20229.html#6.
8. Закон України «Про охорону праці» від 14.10.1992. - № 2694-ХІІ. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=993_346.
9. Електронний ресурс. - Режим доступу: [http://web_dk\[@\]gc.com.ua](http://web_dk[@]gc.com.ua)
10. Ротань В. Г. Проект Трудового кодексу України и проблема управления персоналом /В. Г. Ротань // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия : Юридические науки. - 2010. - № 2. - С. 97-107.

УДК 347.472

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДОГОВОРУ ДАРУВАННЯ

Фролов Ю.М., канд. юрид. наук, доцент, Бердянський університет менеджменту і бізнесу

Турскова В.С., асистент кафедри цивільного та державного права, Бердянський університет менеджменту і бізнесу

Однією з засад існування України як незалежної демократичної держави є непорушність власності та свобода розпорядження об'єктами права власності. Реалізація конституційних прав власника здійснюється, зокрема, за допомогою різноманітних цивільно-правових договорів, у тому числі й тих, які забезпечують безоплатне передання майна. Основним договором такої спрямованості є договір дарування.

З прийняттям Цивільного кодексу України правове регулювання відносин з дарування було значно оновлене. Разом з тим новий ЦК України не розв'язав усіх проблем укладення та виконання договору дарування; не всі законодавчі новели можна визнати обґрунтованими та чітко визначеними, деякі з них потребують змін або подальшого вдосконалення.

Вивчення цих нових підходів і проблем їх практичного застосування зумовлюють актуальність дослідження.

Під час написання наукової роботи були використані праці відомих вчених юристів, які приділяли увагу аналізу окремих аспектів договору дарування, та проблемам його правового регулювання а саме, А. Гриняк, Р. Майданіка, І. Спасиво-Фатєєва, С. Харитоновна, Р. Шишки, С. Фурси, Т. Ніколаєва, Н. Мещерякова, І. Коробейнікова, В. Новікова та деякі інші. Необхідно зазначити, що незважаючи на те, що норми нового ЦК України є чинними вже досить тривалий час, в Україні дотепер не проведено комплексного аналізу договору дарування.

Основною метою дослідження є виявлення та аналіз окремих проблем теоретичного та практичного характеру, безпосередньо або опосередковано пов'язаних з договором дарування, а також вироблення рекомендацій щодо вдосконалення чинного цивільного законодавства, що регламентує відносини дарування, на підставі всебічного та повного дослідження теоретичного, нормативного та практичного матеріалу.

Перевага в цивільному обігу еквівалентно-оплатних відносин не заперечує й безоплатного передання майна однією особою іншій. Найчастіше таке передання набуває форми трудових або адміністративно-правових відносин. Разом із тим, безоплатне передання майна у власність іншої особи відбувається у цивільно-правових формах. В таких випадках застосовують договір дарування.

Згідно ч. 1 ст. 717 ЦК України, договір дарування — це договір, за яким одна сторона (дарувальник) передає або зобов'язується передати в майбутньому другій стороні (обдаровуваному) безоплатно майно (дарунок) у власність [1]. Відповідно безоплатність є істотним та обов'язковим елементом поняття дарування.

Разом із тим традиційне розуміння договору дарування може бути поставлене під сумнів встановленням нового для цивільного законодавства правила про можливість покладення на обдарованого певного обов'язку на користь третьої особи. Згідно із ст. 725 ЦК договором дарування може бути встановлений обов'язок обдарованого вчинити певну дію майнового характеру на користь третьої особи або утриматися від її вчинення (передати грошову суму чи інше майно у власність, виплачувати грошову ренту, надати право довічного користування дарунком чи його частиною, не пред'являти вимог до третьої особи про виселення тощо). Дарувальник має право вимагати від обдарованого виконання покладеного на нього обов'язку на користь третьої особи. У разі порушення обдарованим обов'язку на користь третьої особи дарувальник має право вимагати розірвання договору і повернення дарунка, а якщо таке повернення неможливе відшкодування його вартості (ст.726 ЦК).

Можна припустити, що укладаючи договір дарування з покладенням на обдарованого обов'язку на користь третьої особи, дарувальник тим самим обтяжує обдарованого майновим обов'язком, який сам дарувальник має перед цією третьою особою. Такий договір часом укладається з метою приховати інший правочин, тому він може бути визнаний недійсним як удаваний правочин (ст.235 ЦК) [2, с. 20].

Зазначимо, що необхідно більш чітко окреслити співвідношення розміру майна, що обдаровуваний повинен передати третій особі (розміру покладення). Відомо, наприклад, що такого роду межі встановлені у спадковому праві. Відповідно до ч. 3 ст. 1238 ЦК України спадкоємець, на якого заповідачем покладено заповідальний відказ, зобов'язаний виконати його лише в межах реальної вартості майна, яке перейшло до нього, з вирахуванням частки боргів спадкодавця, що припадають на це майно. За договором дарування також повинно бути визначено співвідношення отриманого та переданого обдаровуваним третій особі майна [3, с. 16].

На наш погляд, не може суперечити поняттю і призначенню договору дарування укладення таких угод, за якими б дарувальник зберігав певні права (наприклад, дарування жилого будинку із збереженням за дарувальником права користуватися певною частиною

жилого приміщення, дарування автомашини із збереженням за дарувальником права періодично користуватися нею). Бажано, щоб угоди з такими умовами було передбачено у цивільному законодавстві. У зв'язку з цим занадто категоричним уявляється положення ч. 2 ст. 717 ЦК України про те, що не є договором дарування той договір, у якому передбачається обов'язок обдаровуваного вчинити на користь дарувальника будь-яку дію майнового або немайнового характеру [4, с. 108].

Необхідно звернути увагу на те, що ч. 2 ст. 717 ЦК України суперечить положенням ч. 1 ст. 725 ЦК України, в якій передбачена можливість вчинення обдаровуваним дії майнового характеру, а саме: договором дарування може бути встановлений обов'язок обдаровуваного вчинити певну дію майнового характеру на користь третьої особи або утриматися від її вчинення (передати грошову суму чи інше майно у власність, виплачувати грошову ренту, надати право довічного користування дарунком чи його частиною, не пред'являти вимог до третьої особи про виселення тощо).

При цьому не має значення, на користь якої саме особи – самого дарувальника чи зазначеної ним третьої особи повинен вчинити майнові дії обдаровуваний. Вчинення дій на користь третьої особи не змінює суті відносин, що виникають: так чи інакше обдаровуваний зобов'язаний вчинити певні дії стосовно передавання майна. Немає сумніву, що майнове виконання третьої особі нічим не відрізняється від такого ж виконання на користь самого дарувальника [3, с. 16 - 17].

Відповідно до ч. 2 ст. 719 ЦК договір дарування нерухомої речі укладається у письмовій формі та підлягає нотаріальному посвідченню. Якщо слідувати загальним положенням про набуття права власності за договором, право власності на нерухомого майно за договором дарування мало б виникнути у набувача з моменту нотаріального посвідчення цього договору, оскільки ч. 3 ст. 344 ЦК України є імперативною нормою. Однак залишається незрозумілим, чи не суперечить вона ч. 1 ст. 722 ЦК України, за якою право власності в обдаровуваного на дарунок виникає з моменту його прийняття?

Прийняття дарунку, як і його передавання, є наступним після узгодження волі учасників договору необхідними елементами його укладення, оскільки згода дарувальника на передавання дарунку та згода обдаровуваного на його прийняття не створюють фактичної можливості для здійснення останнім правомочностей власника, а є лише їх юридичною передумовою. Разом з тим слід зазначити, що в момент нотаріального посвідчення можна прийняти дарунок шляхом прийняття документів, які посвідчують право власності на річ, інших документів, які посвідчують належність дарувальникові предмета договору, або символів речі (ключів, макетів тощо) (ч. 4 ст. 722 ЦК) [2, с. 21-22]. Це свідчить про невичерпний перелік способів передавання майна у власність. Можливий також випадок, коли вручення, як дія з передавання майна у фактичне володіння, вчиняється через деякий час після моменту набуття права власності або взагалі не здійснюється. Наприклад, за договором набувається у власність майно, яке ще до його укладення вже знаходиться у майбутнього набувача за договором майнового найму. Однак положення ч. 3 ст. 722 ЦК містить такі суперечності, в яких неможливо напевно встановити. Чи виявив обдаровуваний бажання прийняти дарунок, чи він в силу певних причин відмовився від нього [2, с. 22].

Зазначимо, у частині 4 ст. 727 ЦК є застереження, що дарувальник має право вимагати розірвання договору дарування (за підставами, зазначеними у ст. 727 ЦК), лише за умови, якщо на момент пред'явлення вимоги дарунок є збереженим (тобто знаходиться у власності обдаровуваного і його стан відповідає його призначенню). Якщо ж в обдаровуваного майно не збереглося (наприклад, його вже продано або знищено), то дарувальник не може розірвати договір за підставами, передбаченими у ст. 727 ЦК, а отже, не може вимагати ні повернення самого подарунку, ні відшкодування його вартості [5, с. 348].

Не можна не звернути уваги на невідповідність певної частини норм ст. 727 ЦК загальним положенням зобов'язального права, згідно з якими, по – перше, вимагати розірвання договору мають право лише його сторони, по – друге, підставами примусового розірвання договору можуть бути лише істотні порушення стороною умов договору (ст. 651 ЦК) або істотні зміни обставин, якими сторони керувалися при укладенні договору (ст. 652 ЦК). Між тим, ч. 1 ст. 727 ЦК надає право вимагати розірвання договору особам, які не є його сторонами (батькам, чоловікові чи дружині дарувальника, його дітям), та передбачає серед підстав розірвання договору такі неправомірні дії обдарованої особи, які безпосередньо не спрямовані на порушення договору дарування [6, с.163]. Така новела ЦК, на наш погляд, є юридично некоректною.

Висновком проведеного дослідження є пропозиції, які ми виробили для вдосконалення чинного цивільного законодавства.

По – перше, пропонуємо викласти ч. 1 ст. 725 ЦК України в такій редакції: «Договором дарування може бути встановлений обов'язок обдарованого вчинити певну дію майнового характеру на користь дарувальника, третьої особи або утриматися від її вчинення (передати грошову суму чи інше майно у власність, виплачувати грошову ренту, надати право довічного користування дарунком чи його частиною, не пред'являти вимог до третьої особи про виселення тощо). Реальна вартість майна, переданого обдаровуваним на користь третьої особи, не може бути рівною чи більшою порівняно із реальною вартістю майна, отриманого ним за договором дарування».

З урахуванням вищевикладеного ч. 2 ст. 717 ЦК України слід з тексту закону вилучити.

По – друге, з метою уникнення різного роду суперечностей, що можуть стати наслідком не зовсім вдалого формулювання ч. 3 ст. 722 ЦК України, пропонуємо викласти у такій редакції: «Якщо дарунок направлено обдаровуваному без його попередньої згоди, дарунок є прийнятим, якщо обдаровуваний висловить згоду на його прийняття протягом строку, встановленого дарувальником»

На нашу думку, таке вдосконалення правових норм розв'яже декілька проблем цивільного законодавства: науково – теоретичного, законодавчого та правозастосовного характеру.

РЕЗЮМЕ

Дана робота присвячена актуальним проблемам нормативного забезпечення договору дарування. На підставі проведеного аналізу запропонована та обґрунтована низка змін та доповнень до чинного законодавства з метою удосконалення правового регулювання даного інституту.

Ключові слова: договір дарування, дарувальник, обдарований, припинення договору дарування

РЕЗЮМЕ

Данная работа посвящена актуальным проблемам нормативного обеспечения договора дарения. На основании проведенного анализа предложен и обоснован ряд изменений и дополнений в действующее законодательство с целью усовершенствования правового регулирования данного института.

Ключевые слова: договор дарения, даритель, одаренный, прекращения договора дарения

SUMMARY

This work is devoted to actual problems of the donation contract regulation. Based on the analysis it is proposed and substantiated a number of amendments to existing legislation to improve regulation of the Institute of Civil Law.

Key words: deed of gift, giver, gifted, termination donation

СПИСОК ДЖЕРЕЛ:

1. Цивільний кодекс України: за станом на 2007 р. / Верховна рада України. – Офіц. вид. – Х.: ТОВ «Одісей», 2007. – 424 с.
2. Гриняк А. Спірні питання договорів дарування та довічного утримання як підстав виникнення спільної власності громадян / А. Гриняк // Підприємство господарство і право. – 2007. – № 5. – С. 20 – 23.
3. Новікова В. Особливості договору дарування / В. Новікова // Підприємство господарство і право. – 2009. – № 1. – С. 14 – 17.
4. Цивільне право України. Підручник: У 2 кн. / О. В. Дзери (кер. авт. кол.), Д. В. Боброва, А. С. Довгерт та ін.; За ред. О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової. – 2-ге вид., допов і перероб. – К.: Юрінком Інтер, 2004. – Кн. 2. – 640с.
5. Цивільне право України. Особлива частина: підручник / О. В. Дзери, Н. С. Кузнецової, Р. А. Майданика. – 3-тє вид., перероб. і допов. – К.: Юрінком Інтер, 2010. – 1176 с.
6. Договірне право України. Особлива частина: навч. посіб. / Т. В. Бондар, О. В. Дзери, Н. С. Кузнецова та ін.; за ред. О. В. Дзери. – К.: Юрінком Інтер, 2009. – 1200 с.